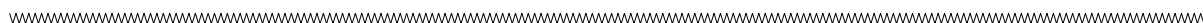

Biblioteket i Älvsbyn med vår Forskarhörna och Forskargrotta.

Öppet Hus måndagar 15.00-18.00. OBS! Julledigt till den 22 januari.

Nu är det snart jul igen

Nu är det snart jul igen och även om julen inte varar fram till påska, så räcker den väl åtminstone till tjugondan. För så var det förr när julen dansades ut – först på tjugondag Knut. Förhoppningsvis kan kommande helgdagar ge alla en välförtjänt vila och kanske några goda forskarstunder.

Dessförinnan har vi dock haft en hemsk höst med mulen sky och regniga dagar. Såväl brittsommar som höga klara höstdagar har lyst med sin frånvaro. Förhoppningsvis kunde höstens medlemsmöte, med föredrag av Jan Lundkvist, ge en liten ljuspunkt i höstmörkret.

När jag skriver dessa rader så vet jag att arbetet pågår för fullt med att färdigställa en ny kalender med lokala bilder för 2018. Arbetsgruppen har denna gång försökt bredda bildunderlaget till hela kommunen och som vanligt hoppas vi att den finns till salu vid årets julsmytning. Den som har svårigheter hitta den på Byn, kan säkert beställa den via forskarföreningen.

December månad pryds av en härlig vinterbild med häst och släde, vilket får mig att osökt tänka på hur mycket som har förändrats genom åren. Ännu under min barndom på 1950-talet kunde man se hästekipage färdas vägen fram på själva julafton. På förmiddagen kunde någon bonde köra hem hö från en ängslada och på eftermiddagen brukade byns ungdomar köra parad genom byn med hästar och fackelförsedda slädar. På 1960-talet var allt detta borta när personbilar blev var mans egendom och TV:n trängde ut mycket av det gamla.

Borta sedan länge var då redan seden att kasta in julklappar, som inte alltid var så roliga, och stjärngossevandringarna genom byn. I stället har vi fått nya sedvanor som adventsstjärnor och elektriska ljusstakar samt för inte så länge sedan utegranar. Min mamma berättade att dom köpte sin första adventsstjärna krigsjulen 1940. Självt kommer jag ihåg när de elektriska ljusstakarna, i form av träbågar med påmonterade julgransljus, började bli vanliga på 1950-talet. Min pappa kallade för övrigt alltid dessa ljusstakar för "ljusbågar".

De flesta nu vuxna har väl själv minnen från när den med elektriskt ljus försedda julgranen flyttade ut från huset. Idag har många endast en utejulgran och ingen inne. Ifall man har en inomhus så är det ofta inte en riktig gran utan en tillverkad av plast i Kina. Julgranen har dock egentligen inte någon lång historia i våra svenska hem. De flesta skildringarna av inhemska julseder säger nämligen att granen kom in i de svenska hemmen via högreståndskulturen, som under 1800-talets andra hälft hade importerat bruket från Tyskland.

Således skulle julgranens historia i våra landamären blott vara drygt 100 år gammal. Allt är dock relativt och jag har funnit uppgifter om att den första julgranen kom till Norrland redan år 1840. Bruket spred sig sedan snabbt norrut och på 1870-talet hade disponentfamiljen Dahlén på Långvikens glasbruk egen julgran. Hos vanligt folk dröjde det nog fram mot sekelskiftet innan julgran återfanns i var mans hus.

Med förhoppning om en God Jul och ett Gott Nytt År tecknar jag så.

Ansan

Innehåll:	sidan
Ord från styrelsen	1
Från red.	2
Telefonlista, styrelsen	2
Cirklar/kurser, försäljning	3
Föreningsmötet	4
DNA– forskning, vad det ger ...	5
Historia från förr	
N. Robert Näslund	6-15
Kanis-trollet	16
Älvsbybygdens svåraste tid	17-18
Diverse notiser	19
Drunknad i Twärån forts.	20
Norrbottens historier	21
Efterlysning gamla foton ...	22-23

Hej mina forskarvänner!

Ja vår förening kämpar vidare, styrelsen är lite stympad eftersom ordförandeposten fortfarande gapar tom. Men en aktiv styrelse sköter uppdragen med bravur, men de har fått jobba!!! Hoppas det ska ordna sej till årsmötet i mars.

Det har varit en tuff höst, massor med jobb men både trevligt och roligt!

På försök har vi haft en studiecirkel, bara tre träffar före jul. Jan Martinsson från ABF har ställt upp som cirkelledare och några från styrelsen har hjälpt till, så Janne kommer in i släktforskningens läror och kan leda cirklar i släktforskning. En fortsättning är planerad efter helgerna. Vi har lärt ut hur man söker i Arkiv Digital i första hand. Efter helgerna får vi gå in på Svar, när vi vet mera hur det blir med det programmet.

Hur det blir efter nyår med Svar är ju inte fullt klart än, men vad som sagts är att det ska inte bli konkurrens mellan AD och Svar, utan i stället samarbete. Det låter ju bra, hoppas bara att AD får lite förmåner så de kan gå ner på kostnaderna för abonnemangen.

Den nya versionen av AD (Webb-versionen) kan man ju bara få per helår, föreningar kan ej abonnera på det, hoppas att det blir ändring på det. En jättebra sak med sökfunktionen, man kan söka på namnet. Tidigare kunde man söka på personer som levde och fanns i kyrkböckerna mellan 1880-1920, nu har det utökats med 1860– 1920. Ett suveränt program, speciellt om man söker på personer från områden i Sverige som man inte känner till. Svårt veta vilket län eller församling ska jag söka i? Får man sökträff på namnet kommer man med ett knapptryck direkt till sidan i födelseboken eller husförhörslängden.

Vid forskningen när man går in i dödböckerna och dödsorsaker kan det vara svårt att tolka diagnoserna. Vi som har internet och hanterar datorn kan ju Googla och få svar.

Jag hittade ett "Register på sjukdomar". Det finns utskrivet i vår forskarhörna på hyllorna där längst in, till höger i pärmen: "Släktforskarförklaringar mm", Register Sjukdomar.

Ja tiden rusar iväg som vanligt, fortare än någonsin, snart jul, fattar inte vart hösten tog vägen? Vi har ju stängt hörnan för juledighet. Men öppnar åter den 22 januari för måndags träffarna. Då träffas vi med förnyade krafter.

Styrelsens sammansättning efter årsmötet år 2017:

Ordf. Vakant	Tel:
V.ordf.. Roland Sundberg	Tel: 0929- 128 78
Kassör. Catharina Berggren	Tel: 070-891 22 74
Sekr. Inger Torgersson	Tel: 070-634 52 53
Ledam. Ann-Sofie Öberg	Tel: 070-274 54 90
Ledam. Monika Jonsson	Tel: 070-22 10 294
Ledam. Anders Sandström	Tel: 070-678 89 75

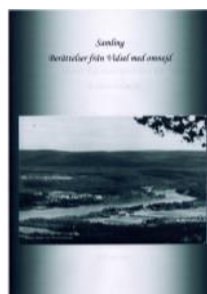
Ers. Tomas Granström	Tel: 070-663 72 32
Ers. Berit Ljuslinder	Tel: 070-523 67 68
Ers. Elsie Fastesson	Tel: 070-513 51 06
Ers. Kerstin Strömngren	Tel: 0929- 102 50
Ers. Börje Isaksson	Tel: 072 514 15 88

Revisor. Runo Bergqvist	Tel: 0929-108 94
Revisor ers. Bo Öhlund	Tel: 0929-554 40

Valberedning:

Britt Norman	Tel: 073 803 77 22
Helena Stenberg	Tel: 070-624 91 89
Margaretha Johansson	Tel: 073-96 44 559

Nu finns häftet "Berättelser från Vidsel med omnejd" att köpa för 100: + frakt om vi ska skicka det.

Det är åtta Bredsel/
Vidselsbor som berättat om
sina liv från förr.
Bra julklapp!

Hör av er till undertecknad!

Gun Tel: 070-320 77 56
eller e-post
gunjons@telia.com

*Ha nu en trevlig
helgledighet!*

önskar

Gun.

Cirklar/kurser.

**Är du intresserad av någon studiecirkel i släktforskning?
eller vill du bättra på dina datorkunskaper först?**

Anmäl önskemål till någon i styrelsen eller gör ett besök på ABF. Du kan även ringa ABF tel. Vxl 0771-96 50 22, Mobil: 076-144 39 49 Välkomna!

Inventering av gravstenar fortskrider.

Gruppen som jobbar med inventeringen håller på med slutet av skogskyrkogården samt sista delen av nya kyrkogården. De har tillsammans lagt in över 7 300 namn på nya, gamla och skogskyrkogården.

Googla på gravstensinventeringen så kommer du till en sida att välja län, kommun, kyrkogård osv.

Bilden här bredvid är ej från Älvsby kyrkogård.

**Nu har vi rea på återstående böcker
(föret 300:-)**

Byar i södra Älvsbyn

REA.

Nu

100:-

OBS!

Älvsbyns Forskarförenings bok om Byar i södra Älvsbyn. Historik över byarna Nygård, Högheden, Nydal, Bränna, Småträsk, Tvärsel, Snårbäcksliden och Kälsberg. Utgiven 2011. Priset är 100 kr och för postförsändelse tillkommer 70 kr i porto.

Beställ via e-post gunjons@telia.com

eller Gun tel: 070-320 77 56.

Dödsannonser och Inbjudningar till Begravningar

Vår senaste utgåva av kopierade Dödsannonser och Inbjudningar till begravingar fram till 1970, insamlade från privatpersoner. Mappen innehåller 2849 dokument, varav ca 385 inbjudningar till begravingar och resten dödsannonser på avlidna Älvsbybor. Den äldsta annonsen är från 1881.

Annonserna ligger på ett USB-minne. **Priset är 200 kr och för postförsändelse tillkommer 20 kr i porto.**

Beställ via e-post britt.norman@telia.com eller obergfia@gmail.com

Försäljning:

Gamla hantverk i Älvsbybygden I och II samt Älvsby Kyrkstad

PDF-filer av tre häften om Älvsbybygden som inte finns i nytryck längre. Ursprungligen utgiven av Älvsby Hembygdsförening samt Kyrkstadgruppen, mellan 1996-1999. Barberare & Herrfrisörer, Barmorskor, Damfrisörer, Murare, Skomakare, Smeder, Sotare, Stenarbetare, Sömmerskor, Urmakare, Bagare, Båtbyggare, Glasmästare, Kopparslagare, Målare, Skräddare, Slaktare, Snickare och Vulkare. Verksamma under 1900-talet.

PDF-filerna ligger på ett USB-minne.

Priset är 200 kr och för postförsändelse

tillkommer 20 kr i porto. Beställ via e-post monika.jonsson@telia.com

eller tel: 070-22 10 294

Medlemsmötet 3:e oktober

Regn- och ruskväder till trots.. Denna kväll slöt ett 80-tal medlemmar upp för att lyssna till Jan Lundkvist, som på ett mycket underhållande sätt, drog anekdoter, och historier från kyrkans horisont under rubriken "Hört och hänt på Bygden."

Många präster har tjänstgjort i kontraktet genom åren, och det finns otaliga, både mörka, allvarsamma händelser, men också historier som lockade åhörarna till många skratt.

Kaffe och smörgås serverades, samt ett lotteri såldes. Några lyckosamma personer gick hem med fina priser.

En bra kväll, således.

Monika.

Här överlämnar Monika en blomterkvast och tackar Jan Lundkvist.

Några bilder från föreningsmötet den 3 oktober

*Fotograf:
Roland S.*

DNA-forskning och vad den kan ge

Jag var en av många intresserade som lät DNA-topsa mig i samband med Peter Sjölund's föreläsning hos forskarföreningen i vintras. Efter drygt sex veckor fick jag svar från Family Tree, med uppgifter om mitt genetiska ursprung samt upplysningar om ca 2 500 nya släktingar. Några kände jag dock till sedan tidigare, men de flesta var helt okända för mig.

Under sommaren kom det ett mail från USA, med rubriken "Mr Sandstroem" och innehållet "I think we are related because my great grandfather was from Sweden". Det visade sig att avsändaren Kris Hernandez-Oberg och jag var fyrmänningar. Hennes farfars farfar och min farmors farfar, Olof August Öberg (1829-1891), var en och samma person. Han kom ursprungligen från Båtskatan i Öjebyn och flyttade under årens lopp till Bjurstråk, Antnäs, Alvik och slutligen Långnäs, alla orter i Nederluleå. I hans första äktenskap föddes fyra söner, varav de två yngsta dog små, medan äldste sonen Olof Albert blev kvar i Sverige och Isak flyttade till USA 1880.

Även Olof Alberts äldste son, Johan Albert Öberg, for till USA 1907, medan hans syster Emma, som blev min farmor stannade kvar. När sedan Johan Albert dog redan på 1920-talet upphörde kontakten med släkten i USA, även om vi visste att dom fanns där ute någonstans. Jag kan föreställa mig att sista brevet hem handlade om hans död. Så går det nästan 100 år och släkten i Sverige och USA får åter kontakt via DNA-forskning. Kris och jag är ungefär jämnåriga och nu har jag och min hustru en stående inbjudan till Kalifornien.

Vi har utbytt släktfotografier och jag hade nöjet att med hjälp av min son kunna fota av huset där hennes farfars farfar framlevde sina sista år. Det visade sig vara beläget endast 500 m från mitt barndomshem och jag har som barn besökt det huset flera gånger.

Anders Sandström

Albert Öberg och Maria Mathilda Bergman.

Isaac Öberg

En historia från förr.

Vi har bara skrivit av texten som den var när vi fick den.

Att översätta vore fel, anser vi, det är lätt att det blir feltolkat. För oss Norrbottningar är väl inte Västerbottens-dialekten så främmande i alla fall?

Nils Robert Mårtensson, Näslund var född 1885-02-16 i Fjellsjö, Stensele enligt födelseboken och husförhörslängderna. Han var det fjärde barnet i en syskonskara på åtta. Robert hade en tvillingsyster som avled endast 1 månad 22 dagar gammal, ingen dödsorsak angiven.

Jag har forskat i original källorna och följt upp Roberts flyttningar enligt kyrkböckerna.

Har inte lyckats hitta honom skriven i Kiruna (eller Jukkasjärvi, som det då hette). Det var väl inte alltid som folk tog ut flyttningsbetyg, speciellt när de inte med säkerhet visste vart de skulle få jobb och stanna?

Enligt folkräkningen 1910 så finns Nils Robert Näslund som gruvarbetare i Nordanås, Stensele, så även i husförhörslängden: Stensele (AC) AIIa:1b (1900-1915) Bild 520 / sid 447.

År 1911-07-19 återfinns Robert N. inskriven som arbetare i Korsträsk, Älvsbyn. Inflyttad från Stensele. Robert och Hanna vigdes 1911-08-19 och flyttade till Petbergsliden.

År 1907 när Robert startade sin vandring norrut var han 22 år och när intervjun gjordes var han nära 80 år.

Han avled 1973-05-06 i Petbergsliden, i en ålder av 88 år. Maken Hanna, Johanna Magdalena född 1884-03-31 i Korsträsk, i husförhörsländer och folkräkningar står hon ibland som Nilsson och Svensson ibland, hennes far hette Sven Gustaf Nilsson tog senare namnet Grönlund.

Hanna avled 1974-12-24 i Piteå, fyllde 90 år.

Gun

Avskrivet från bandinspelning gjord av Harald och Björn Näslund omkring år 1964, ljudkvalitén mycket dålig bitvis. Avskrivet som jag tycker farfar uttalar orden.

-Hör du farfar ska du berätta för Björn och mig från din ungdom nånting du varit med om nån jakhistoria eller nåt.

-Ja jag kan ju ta och berätta hur de var när ja for till Norrbotten.

-Ja det skulle vara intressant att höra.

Ja det var 1907 på vintern det var 5 st arbetare som skulle till Norrbotten och söka arbete. Vi rusta oss med matsäck, ifall vi inte skulle få köpa mat, pengar hade vi ju men inte så mycket heller. Nå i alla fall ställde vi färderna först för vi till Sorsele och så skulle vi fortsätta över en stor sjö, ja minns int riktig huru denna sjö hette men jag vet inte om det är Valgomaj eller va he heter, det var i alla fall en stor sjö och hiterst i sjön där var de en holme och på denna holme var det en gammal, gammal kyrka som var förfallen, hon var förfallen kyrkan där men vi var dit och titta på kyrkan där å hä va bara tomma fönster men hä syntes det hade varit en kyrka ändå.

-Vars var det nån stans sa du? Ja hör du det var e de Valgomaj sjön den hete. Malgomaj kanske.? Det är Lutton vet du vars han ligger. I alla fall så åkte vi ner till Lutton och där låg vi i tre dagar i en koja där. Sen startade vi färderna över .. och det var tre mil att åka skidor och fanns ingen människa bara vildmark, hä var sånt där, hä var myrer och skog, och till slut komme vi till en lappkåta utmed vägen där. Fanns det nån väg då?

Ja det var ju väg förstås men han var ju igensnöad förstå du för he va ju mitt i vintern. Men det syntes ju var vägen var ändå, så vi åkte skidor och då komme vi till en lappkåta, och så gick vi in där i lappkåtan osså fråga vi dem om de skulle bju oss på kaffe och he gjorde dem. Så vi fick gratis kaffe där. Så fortsatte vi där och så komme vi till en by, ja minns inte nu va byn hette. Så gick vi in i första gården och fråga om vi skulle få logi över natten, då sa hon ja e ensam boende här, en änka å ja vill int hys nå folk. I nästa gård där bruk dom hys folk, och då vi komme dit och fråge där om vi skulle få bo där, nå sa dom vi hyser aldri nå folk utan i nästa gård sa han, där hyser dom folk, ja vi gick dit eller skidra dit, och när vi komme dit fråga vi skulle få ligga. Nå sa dom där då och visa oss tillbaks till gården vi had komme från i sa där bruka dom hysa folk men vi hyser alri nå folk. Då var de den äldsta av våra kamrater, han blev arg och svor till och sa va ä de för by som gjord på de där viset, vi ha ju gått nu genom hela byn och dom säg unda för unda inte i den här gården men i nästa gård. Ja då satt gubben från bortre gårn som vi had nyss vari till han satt där, då sa han att ni ä ju så många. Men vi kan dela på oss. Ja sa han ni få följa tre stycken hem, vi va nog sex stycken, så då stanna vi tre där och tre i andra gården och låg där över natten. I alla fall den som va i gården där, ja va han hete Mikaelsson och han kunde lappska. I alla fall de hären börja tala lappska och han förstod ju varenda ord. Det var lite skojit han tala om då sedan om dagen vad dom sa. Ja då det blev morron så fråga vi om vi skull få köpa mat å hä fick vi, åså betala vi för he vi ha lega där, åså fortsatt vi.

Ja vi for ett ?? dygn då åså åkte vi skidor länge om dagen till slut komme vi till en lappkåta efter vägen, åså gick vi in till lapparna där he var bara kvinnor. Då fråga vi om vi skull få kaffe av dom. Jåå, så då bjöd dom på kaffe, sen for vi därifrån åså komme vi till en annan by, men då gick vi in där i en gård åså fråga vi om vi skulle få köpa mat där. Nå vi begärde int att få köpa mat, vi bad att vi skull få mat, så va de. Ja sa dom ?? om ni är luffare, nej sa en kvinna där då, ni är inga luffare, för ni åker skidor, ja men nog kan luffara åka skidor sa vi, så nog kan väl vi få maten.

Då gick en kvinna ut åså på en stund kom hon in åså sa hon de här är inga luffara sa hon utan de här ä nå andra ena de färdas i nå affärer. Ja sa jag om jag ska vara uppriktig så färdas vi o köp älgkronor, för jag fick se att dom hade en stor älgkrona på väggen. I alla fall vi börja skoja med dom där då. Vi fick mat där åså for vi därifrån och då komme vi till Lut-ton och då stanna vi i tre dagar å då vi skull fara därifrån, då hade vi att åka tre mil där ingen människa fanns. Det hade snöa så det var inte gott att hålla vägen, men i alla fall vi komme fram, åså fortsatte vi ner över Arjeplog åså komme vi till en timmerkoja, åså fråga vi om vi skull få ligga där över natten. Jo vi fick ligga där. -Var det folk då i timmerkojan? Joho da de va timmerförare åså fråga vi om det var nån som behövde timmerhuggare. Jo sa en gubbe där, ja skull haft en timmerhuggare. Ja i alla fall vi låg där om natten och om morronen blev det tal om vem som skulle stanna där. Ja sa gubben och peka på mig du ska stanna och vill int du stanna vill ja ingen ha. Ja det blev så ja lämna pengarna ja had nästan altihopa åt de andra för att de skull då klara sej. Och ja had en revolver och den fick dom ta också och den skull dom väl få sälja.

Sen fortsatte dom och den ene utav dom han hamna i Jokasjärvi (=Jukkasjärvi/Kiruna) hos en kronojägare ganska länge så han lärde sig tala finska ganska fullkomligt. Ock ja fortsatt till Kiruna.

-Hur länge var du hos timmerhuggarn? frågade Harald.

Jag var hos timmerhuggarn ända tills våren, så var de. Så var det en som hette Värja, han hade tagit första pris i skidåkning och han skulle till Jokkmokk.

I alla fall så for han och jag och följdes, för då hade jag fått ett brev från de hären att, de var tre bröder, dem var uti Björkliden, och skrev att skulle jag komma dit skulle jag troligtvis få arbete för järnvägen.

...Några ord borta... Och så åkte jag skidor till Murjek, så löste jag biljett till Kiruna,

samma dag viste jag att där fanns en pojke från Nordanås. Ock så for jag till gruvan och gick där utmed matserveringen där, matsalen där. Och då det blev matrast komme ju arbetarna och (ett namn jag inte kan höra) och då träffa jag denna.

Så bjöd han mig in på maten ock så satt jag o resonera med han då ganska länge, i alla fall så sa jag ju var ja hade tänk å fara, och ja minns nu inte om ja låg i Kiruna, men det gjorde jag troligtvis över natten, om morgonen löste jag biljett till Björkliden och så kom jag till en (kan ej höra ordet tydligt).

Harald frågar: -Får jag fråga när du stannade och högg timmret hur mycket förtjänade du och hur lång tid var det ungefär?

Ja vad ska jag tro det var kanske en par månader och ja hade dagpenning och pojken ock jag jobbade tillsammans och jag hade nog inte mer än 2,50 eller 3 kronor per dag.

-Var det mycke betalt då? Nej det var nog det normala. I alla fall jag förkyldde mig också så jag blev sjuk och låg sjuk i en vecka, i skogskojan.

Dom sa det var nära jag skulle fått lunginflammation. För du vet man hade ju inte nå annat än en bomullsskjorta alltri nå yllekläder och då man hugger timmer blev man ju blöt vet du, åsså då man for därifrån då frös kläderna, så det var ju underligt att man inte var fökyld.

-Hur var en sån koja som ni bodde i då?

Ja nog var hon varm, det var en gammalmodig koja med (?) i mitta, en eldstad i mitten det kallas (britsa?) Nej britts det är det man ligger på.

I alla fall då vi var där i Björkliden så började det att tina, också fick pojkarna meddelande från banmästarn att dom skulle få komma och få biljett och åka ned till (?) och börja arbeta där. Åsså säg pojkarna åt mig, ta du å gå till banmästarn och fråga om du får följa. Åsså gick ja till banmästarn och fråge om jag skulle få följa de här pojkarna, det var mina kamrater. Jo he var messamma han bara skrev ut biljett. Och så åkte vi ner till (Rautas?)

Åsså arbeta ja där då till snö? (Var borta??) Och till sommarn blev det utgrävt, och det var nåt som inte var ett lätt arbete.

Harald säger: -Det var alltså banbyggnad det då?.

Urgrävning det är så att demm, där banan fryser opp, där det var lera, det var så att 8 man fick mellan en räls och den andra, då skull dom ta bort rälsen där då och gräva ner 1,20 var de, ta bort all lera som kunde frysa, sen skulle man fylla åter med dya, åsså skulle vi ha grus uppe på det där, åsså sen skulle vi baxa dit rälsen. Då tåget då komme, då fick vi stå där, och tåget fick gå sakta och ibland sjönk det förstår du, så de där fenderna de som sitter framme järnklorna där, dom kunde ta ner i rälsen och skrapa bara och dom gick sakta. När dom gått förbi då var hä ju tryckt ihop, då var det bara och vråka dit grus så vi fått upp det, sen när nästa tåg kom åkte det ner igen, och så fick man hålla på. Vi had ju grävt om natten, då var det andra gubbar, första tåget hä fick vi sköta om, men sedan då var det andra gubbar som tog hand om det, så var det ena natten, andra natten var det på samma vis vi fick gräva.

-Hur länge arbeta pappa vid järnvägen? Frågar Harald.

Jag arbetar hela sommaren och vi had 4,20 om dagen, då fick vi arbeta i tolv timmar.

-Det ger inte 40 öre i timmen säger Harald.

Åsså tyckte ja det var lite (???). Åsså for ja därifrån till Kiruna.

-Var det på järnvägen också?

Nej det var bolaget, gruvarbetare, åsså fick ja arbete där då, åsså arbeta jag där tills 1909 då det var generalstrejk.

-Var det ovan jord det eller under jord? Frågar Harald.

Jo det var ovan jord, nog var jag under jord också, men vi som kom först fick alltid ta sämsta gruvan det var 190?, där frös det och rann vatten och var dåligt. Det var jag och pojken som var hos kronojägaren, vi komme ihop där då, och lasta tillsammans, vi var bra arbetskamrater.

Vi hade det ganska bra vissa gånger, då det gick arbeta, då kunde vi tjäna ända till (7?) på tie dagar, då hade vi lastat 40 småvagnar då hade vi 7,20 vagnen. Det var handlastning då? Jooda (några meningar ohörbara)

Harald säger: -och då lastade ni 4 vagnar om dagen tillsammans?

Nej 40 vagnar om dagen säger farfar.

I alla fall blev det generalstrejk 1909, då fick ju ingen arbete, nog hade vi fått arbete men vi ville inte vara nå strejkbrytare, vi var solidariska med dom alla andra. Vi var i Kiruna i en månad och vänta på att den skulle bli upplöst, men då den inte blev upplöst, vi hade hushållerska (??) betal vid butike (?) Då sa han vid butiken handelsmannen, ni är de första som komme o betala. Ja sa vi men nu ska vi sluta.

Så for vi då, jag och han heter Lundin, vi for hem, och åkte tåg ner till Hällnäs, och så gick vi från (Hällnäs?) upp till Storuman.

Harald säger: -Ja det var en ordentlig promenad. Ja det var 16 mil. Harald säger: 16 mil ja nu för tiden gör dom inte det. Nähä då fortsätter farfar. Och på den sträckan hade jag en flicka som jag var å hälsa på, vi hade varit tillsammans. Hon hade varit piga hos järnhandlarn i Stensele och jag var biträde där, vi hade blivit som bekanta.

I alla fall hälsa jag på henne, åsså for jag hem. Åsså var vi hemma då hä var no nasom en hel månad. Då upplöstes det (strejken) och arbete började igen. Då tog han och jag å åkte skidor ifrån Umnäs Nordanås och över till Mo i Rana. Åsså steg vi på båten där åsså åkte vi till Narvik. Åsså från Narvik å till Kiruna. Dagen efter gick vi till gruvkontoret och fråga om vi skulle få arbete. Varifrån kommer ni? sa dom. Ja vi förklara hur de var, vi hade arbetat förut så hade det blivit strejk å vi had farit hem å nu hade vi fått reda på att (?) så vi komme tillbaka för att få arbete igen. Ja då började han titta efter i papperen vilka betyg vi haft, å då han titta ett tag sa han, ja ni kan få börja i morgon. Å då had varit dit flera ener och till och med en finnpojke före oss, och då han gick stal han, ja hade nya galo-scher som jag köpt i Narvik. Då stal han dem då han gick och lämna sina trasiga i stället. Han fick inge arbete.

Då arbetade jag där den vintern och på sommaren till på höstsidan igen. Då skar jag mig i en markrota på handen, å jag skar av här (Pekar på Handen). Jag lindar om och arbetar hela dagen, sen går jag till doktorn. Hon tar bara en nagelborste och tvättar och gned (??) när hon gjort det meddela hon doktorn. Så kom han in i så titta han på mig å sa (???). Då gick ja sjuk utan ersättning i 14 dagar, då had de här läkt, och när doktorn då skrev ut mig gick ja på kontoret å sa upp mig. Åsså åkte jag upp till Stordal, åsså fråga jag där banmästarn om jag skulle få arbete där. Hä fick jag. Och då var Hanna biträde, eller hos banmästarn. Åsså vet du hade ja varit i Kiruna och varit frälsningssoldat, och var ju bekant me nå flicker där, å så bjöd ja en flicka (åt?) Narvik.

Harald frågar. -Var du en sån där flickjägare?

Farfar sa jo (och skrattar). I alla fall så förstår du att när flickan kom med tåget så stod ja ju vid stationshuset och Hanna stod där också. Å då sa hon hur kan han fara efter den dära hon var ju int nå vacker. Ja hon var ju int nå vacker heller men hon var trevlig eljest å hon var ju int nån fjäll (Fästmö). Det var ju för att få flicksällskap. Vi for till Narvik å så låg vi där över natta åsså for vi hem. Häna var på lördan och på söndag afton for vi hem.

Ja arbeta ju där ock (Skararn?) han var där också du vet vem det är. Ska man verkligen tala om det. Då sa Skararn på de här vise åt mig en gång. Hördudu sa han, du ska slå för den där flickan som är hos banmästarn. Hon har sagt åt mig att du är en, ser ut att vara en sådan snäll och trevlig pojke. (en mening hörs dåligt). Jag var hos banmästarn en söndag, och så säg ja de att, fråga ja. om vi int skulle kunna gå oppi fjället, frun och jag och Hanna. Ja vi skulle göra det.

Men innan de blev så vi gick, så säg frun, jag stannar hemma, ni får gå själva. Åsså gick vi å de är en bra bit innan de bär uppför fjället, åsså gick vi ända tills vi kom till fjällväggen kan man säga. Då satt vi oss där och satt å prata om ett och annat. Jag talade om att jag var frälsningssoldat och hon sa att hon var missionsförbundare. Å då vi suttu där ett bra tag, då gick vi ner igen och gick förbi ett sånt där lusthus som järnverksarbetare hade byggt (?). Vi gick förbi och gick hem. Ja bodde då i en barack framför station och banmästarbostaden var ju gode biten bort. Å där var ja då och arbetade tills om vintern, då vart jag transporterad upp till Riksgränsen.

Hos banmästarn började vi förstå varandra, så när ja for till Riksgränsen då brevväxla vi. Åsså var ja där ända tills ja for ner. Ja var först ner när vi förlova oss.

-Ända till Kiruna frågar Harald.

Nej säger farfar till Älvsbyn. Åsså när vi beslutat att vi skulle gifta oss, så sluta jag däroppe och for till (?).

Då hade vi besluta att vi skulle fara till Amerika, gifta oss och fara till Amerika, för att då hade ju Hannas syster farit dit (?). I alla fall så (en del otydliga meningar) Men du vet ju då svärfarn han började be att vi skulle stanna, han skulle ju bli ensam. Och vi tyckte ju synd om han också. (en del otydliga meningar)

Vi sökte (odlingslägenhet?) Detta var 1912 Och jag tror faktiskt att det var det lyckligaste, för det har inte gått nå vidare bra där i Amerika, ja nog har dom klarat sig, det har dom, men nu Vendlas pojkar dom har ju fabrik och tillverkar bilkarosser. Men då är det ju det eländiga att Dale skulle fara dit, men då sa hon det att det vill jag intet, för dom super, och jag är rädd sa hon att Dale (?). För far han dit så skall jag i alla fall försöka att han inte kom lave (= tillsammans med) dem.

Brudkort på Robert och Hanna (Johanna) Näslund.

Harald säger: -och nu har ni bott i Petbergsliden på den här odlingslägenheten sen 1912. Ja du har odlat upp jorden där.

Ja jag hade kontrakt på 50 år. Och när kontraktet gått ut begärde jag att kronan skulle lösa in, och hä gjorde dem, och jag fick 35 tusen kronor.

-Det har du fått för alla dessa år, det var inte dåligt. Farfar fortsätter. Nej man tycker det var inte så illa.

-Ja det var mycket intressant att höra det här pappa, den här historien eller berättelsen har jag inte hört, kanske vissa avsnitt, men inte i en helhet.

Farfar fortsätter: jag har ju tänkt det att kanske de hade varit bättre jag hade stannat i Kiruna eller vid järnvägen, men jag tror inte jag hade de 35 tusen nu, det är ett och för det andra har jag tänkt att pojkarna, kan ju vara flickorna, men pojkarna, dem ha fått lärt sig här nere att spara och inte slösa med pengar, och därför har det blivit så bra pojkar som det blivit, och flickerna har det lyckat sig för, så dom fått pojkar så dom klarat sig också.

Här slutar berättelsen.

Här nedan: Kopior från boken: "Korsträskbygden och dess historia" sid 92

Tillverkning av träkol för de stora järnbrukens räkning har under gammal tid varit vanlig i orten, men 1937-45 får beteckas som intensivaste tiden för denna verksamhet.

Nya metoder kom till. Det blev aktuellt med golv under kolmilorna, den s.k trossbotten som gjorde att milorna kolade fortare och att mindre kvarvarnade s.k bränder blev kvar obrända. Skorsten började användas, vilken skulle förbränna gaserna snabbare och skorstenen skulle placeras på milans lägsta punkt för att bli riktigt effektiv.

Den fick ej heller insättas förrän något dygn efter tändningen mär milans explositet (slagning) hade bedarrat. Mycket arbete nedlades med kolvedens upphuggning, vilket helst skulle ske på barmark. Framkörning sedan snön kommit.

Därefter vidtog resning av kolveden till milan samt täckning och stybning.

Täckningen bestod av grannis eller i nödfall halm eller sågspån.

Ytterhöljet var som regel jord eller på gamla kolningsplatser kolstybb.

Krossning av kol vid Korsträsk station 1941. Robert och Dale Näslund samt Fingal Rapp. Kolen användes som gengaskol för bilar.

92

Kopia från "Korsträskbygden och dess historia" sid 93

Resterna av N.R. Näslunds kolarkoja i Brännaberget. Från första världskriget. Foto: F. Rapp.

Sökt efter bilder men det var svårt. Men hittade några i boken "Korsträskbygden och dess historia".

Kan inte låta bli att än en gång lovprisa dessa bygdeböcker en guldgruva för oss som är intresserade av bygdens historia.

Gun

En glimt ur N R Näslunds historia, sonen Gustafs berättelse.

Gustav berättar på telefon för ett barnbarn:

Min far när han var 12 år gammal fick han lämna hemmet i Stensele och fick gå till fots 6-7 mil till Storuman för att klara sig själv. Dom hade för lite mat därhemma, detta var vanligt den tiden när folk svalt. Han fick arbete som springpojke på järnaffären i Storuman och arbetade där i 2-3 år. Hans bostad var en liten skrubbd utan värme.

När Robert växte upp kämpade han mot orättvisor i samhället. Han arbetade mycket för att kronotorparna skulle få dagsverken av kronan. Han hade svårt att vara tyst som de flesta och talade därför om orättvisor för de högre ämbetsmännen. Han blev inte populär av detta och när kronan delade ut dagsverken, fick alla i byn utom han arbete. Han som kämpat för att de andra skulle få sina dagsverken blev själv utan. Ett dagsverke den tiden när inget fast arbete fanns överhuvudtaget var mycket värt, för att hålla hungern borta. Pengar till annat var inte att tänka på.

Gustav berättar vidare om en man som skulle få arbeta med att bygga en lada, det var på 1920-talet. Han hade familj och de hade inte ätit ett riktigt mål mat på flera månader. Den lön han skulle få var mat till sig själv, inte till familjen. Nån annan betalning var inte att tänka på. Innan han skulle börja sitt arbete skulle han få äta sig mätt så att han orkade arbeta. Han blev bjuden på palt och åt väl mycket och då han inte var van mat blev det för mycket så han dog. Vad som sen hände med familjen vet jag inte.

När svälten stod för dörren fanns fattigvården, men stoltheten var större än svälten så man svalt hellre ihjäl än anlidade fattigvården.

Om Robert Näslund och hans engagemang i krono-torparnas problem kan man läsa i boken "Kronotorparlandet" av Bo Malmberg. SKKF (Sveriges krono-torpare och kolonisters förbund) Hedersordförande var Västerbottens lappmarks förste socialdemokratiska ledamot i andra kammaren, handlaren Uddo R Jacobsson, Vilhelmina. Denna valdes till riksdagsman år 1936, tack vare bl a röster från länets kronoarrendatorer. Jacobssons första politiska uppdrag blev att medverka i 1936 års Egnahemsutredning, där även förbundet var representerat genom den norrbottniske kronotorparen N R Näslund i Korsträsk.

I april 1936 sände SKKF en stor skrivelse till Socialstyrelsen med bl a önskemål om skärpt statligt inflytande och kontroll inom Domänverket. Att kronoarrendatorerna måtte beredas arbete i större omfattning, att jordbrukssakkunniga personer skulle tillsättas av arrendegivaren för att arrendetagarnas jordbruk skulle förbättras. Vidare önskemål om sänkta arrendavgifter, tryggare besittningsrätt, att innehavarna själva t ex skulle bemyndigas att få överlåta sina hem till ättlingar mm.

Många av kronotorparna led nöd, man kan i skrivelsen till domänverket läsa om en familj i Västerbotten en kronotorpare gift med 10 barn. Under årens lopp dog hustrun och 9 av barnen i tuberkulos. Mannen vistas nu på sanatorium och det enda kvarvarande barnet, en dotter, är gift och bor med sin man och en liten son i den stuga där tuberkulosen skördat så många offer. Sådana var förhållandena. Det är betänkligt om skogen icke tillfredsställande vårdas, men det är betänkligare att en icke ringa del av befolkningen som är bosatt på kronoparkerna är föremål för en uppenbar vanvård.

I juli 1942 hade SKKF kongress. Inbjudna gäster var Bo von Stockenström fd jordbruksminister i den Ekmanska ministären, överdirektören i Egnahemsstyrelsen Elof Lindeberg, landshövding Gustav Rosen m fl. Riksdagsman Uddo R Jacobsson valdes att leda förhandlingarna. Ett förslag om arbetsplikt i kontraktsform ogillades av kongressen.

Kronotorparna ansåg sig leva i ett fritt land och ville inte vara dagsverkstorpäre. Lindeberg tyckte dock det var bra och lockade med att de som åtog sig arbetsplikten skulle få sina bostäder reparerade och att deras jordbruksintresse inte skulle ställas åt sidan. Trots detta beslöt kongressen enhälligt att bestämmelsen om arbetsplikt skulle borttagas ur författningsförslaget. Trion Jacobsson, Lindeberg och Stockenström började övertala styrelseledamöter att sätta sig över kongressens demokratiskt fattade beslut. Detta skedde på Hotell Hedberg i Vilhelmina på kvällen efter kongressens slut. Av bevarade brev från olika kronotorpare kan man bl a läsa ett från N R Näslund, som medverkat i utredningen, där han skrev att det var diktatur etc. (Mer kan man läsa i boken Kronotorpens folk, sid 22, 134-136)

Hotet från trion var att om inte arbetsplikten godtogs skulle frågan falla och det skulle ta ytterligare 10 år innan ny utredning och förbättring kommer att företagas, dessutom fick inga annonser eller skrivelser i pressen få förekomma. Förslaget godtogs med dessa påtryckningar med undantag från vissa ombud. I de flesta fall gjordes inga bostadsförbättringar. I en del fall fick man vänta 10 år på någon förbättring av bostaden.

Så här ser boken ut.

Här slutar Gustafs berättelse.

Ja sedan N. Robert Näslund kom till Petbergsliden och Korsträsk så fortsatte han att kämpa för en rättvisare värld. Det vittnar Gustafs berättelse om. Vi kan också läsa det i boken och nedanstående kopior. Han som många andra hade upplevt fattigdomen på nära håll.

Red. Kommentar.

1936 års Egnahemsutredning

SKKFs hedersordförande var Västerbottens lappmarks förste socialdemokratiska ledamot i Andra Kammaren, handlaren Uddo R Jacobson, Vilhelmina. Denne valdes till riksdagsman år 1936, tack vare bl a röster från länets kronoarrendatorer. Jacobsons första politiska uppdrag blev att medverka i 1936 års Egnahemsutredning, där även förbundet var representerad genom den norrbottniske kronotorparen N R Näslund i Korsträsk.

I april 1936 sände SKKF en stor skrivelse till Socialstyrelsen med bl a önskemål om »skärpt statligt inflytande och kontroll inom Domänverket«; att kronoarrendatorerna måtte beredas arbete i större omfattning; att jordbrukssakkunniga personer skulle tillsättas av arrendegivaren för att arrendetagarnas jordbruk skulle kunna förbättras. Vidare önskemål om sänkta arrendeavgifter, tryggare besittningsrätt; att innehavarna själva t ex skulle bemyndigas att få överlåta sina hem till ättlingar m m. (SOS 1937, del II, sid 186-187.)

Landshövding Rosén stöder kronoarrendatorernas livsfrågor i flera skrivelser under den pågående utredningen. Bl a kritiserar denne bestämmelserna för bostadsförbättringslån. För att erhålla ett sådant måste den sökande äga sitt hem, då inteckning av fastigheten fordrades som säkerhet. Därmed utestängdes kronoarrendatorerna från möjligheten att erhålla sådana lån. I en skrivelse till konungen i mars 1939 konstaterar landshövding Rosén: »dock är det i Västerbottens län uppenbart, att de sämsta bostäderna i allmänhet äro de, som äro uppförda på kronans mark och för vilka kronan uppbär arrende --- hurudana bostäder som kunna förekomma, utgör följande exempel ett bevis. I en på kronans mark uppförd lägenhet har bott en torpare, som haft tio barn. Under årens lopp har hustrun och nio barn avlidit i tuberkulos. Mannen vistas nu på sanatorium och det enda kvarvarande barnet, en dotter, är gift och bor med sin man och en liten son i den stuga, där tuberkulosen skördat så många offer.«

Kopia från ovanstående bok. sidan 141

Fortsättning på klipp från boken "Kronotorparlandet"

Ändå genomfördes förslaget om arbetsplikt, trots

kongressens enhälliga beslut; trots framförda önskemål i skrivelsen till Socialstyrelsen 1936 (sid 141). Denna motsägelsefulla utveckling fick mig att ta

Kopior och klipp från sidorna 144-45 från boken "Kronotorparlandet".

kontakt med f d styrelseledamöter i förbundsstyrelsen från denna tid. Dessa berättade för mig, att de helt enkelt »tubbats av trion« Jacobson, Lindeberg, von Stockenström »att sätta sig över kongressens demokratiskt fattade beslut«. Övertalningarna skedde på hotell Hedberg i Vilhelmina, söndagskvällen den 26 juli 1942. (Kronotorpens folk, sid 22, 134-136.) Av bevarade brev från olika avdelningar och enskilda kronoarrandatorer framgår vilken djup indignation som det påtvingade beslutet väckte. Kronotorparen och norrbottningen N R Näslund, som medverkat i utredningen, ansåg att det var diktatur etc.

I sin avhandling om »kolonisationen« i Norrbotten berör Bergström denna principiellt viktiga fråga i förbigående. Författaren konstaterar att: »På torparförbundets kongress i oktober (min kursivering) 1942 avvisades förslaget om arbetsplikt och en sänkning av arrendetiden, vilket i realiteten innebar ett underkännande av förslaget i dess helhet. »Författarens slutsats blir att behovet av bostadsförbättringar »lockade troligen torparna« att acceptera arbetsplikten, »trots att deras egen organisation hade förkastat förslaget.« (Ibid., sid 55.) Sanningen är att SKKF:s styrelse tvingades acceptera egnahemsutredningens förslag, trots ombudens veto. Det fanns alltså inget val, vilket bl a framgår av ett cirkulär till avdelningarna från februari 1943: »Vi hava således fått beskedet om, att därest kongressen icke nu godtager arbetsplikten kommer hela frågan att falla och kronotorpare och kolonister få vänta kanske upp till tio år, innan någon ny utredning eller förbättring kommer

att företagas. Alltså: Förbundet har mött ett fullständigt kompakt motstånd att komma undan arbetsplikten. Kongressen skall hållas i all tysthet och inga annonser eller skrivelser i pressen får förekomma.« Av dessa rader framkommer påtryckningarnas karaktär.

Förslaget »godtogs« alltså av 1943 års kongress — med reservationer från vissa ombud. (Kronotorpens folk, sid 136.)

Bostadsförbättringarna skedde sedan inte i den takt som förväntades. I ett cirkulär från maj 1946 klagas över att: »Byggnationerna ske i en takt som närmast liknar kräftgång.« Så sent som 1956 framhålls i en motion från avd 75 Simsjölandet (AC), att kronotorpare skrivit på kontrakt om arbetsplikt »men sedan i många fall fått vänta tio år och mer utan att något görs för bostaden som under tiden alltmer försämras utan att kronotorparen kan lastas därför«.

Löftet att »genom förhandlingar lösa arbetsfrågan« infriades icke av Bo von Stockenström under de åtta år denne var chef för domänstyrelsen. Kronotorpar- och kolonistkongressen var det första officiella uppdraget för den nytillsatte generaldirektören som avgick 1950. 1958 utgav denne sina memoarer. I dessa letar man förgäves efter författarens eventuella engagemang för kronotorpens och kolonatens innehavare. Istället skrives om Mussolinis kolonister — »utvalda frontsoldater« (sid 122) — och framställningen »prydes« med uniformsklädda och beväpnade tyska skogstjänstemän samt nazistpampar som Göring drickande öl.

Enligt vad jag fått fram i min forskning så fick Robert och Hanna Näslund 7 barn, 4 söner och 3 döttrar.

En av sönerna till Robert Näslund: Gustaf Näslund bosatte sig med sin familj i Korsträsk, Det är Gustaf som berättat om sin far på telefon och som är nedskrivet av ett barnbarn på sidorna 12-13.

Gustaf blev nära 101 år, han blev vida känd genom sina uppfinningar.

På nästa sida finns några kopior från Korsträskboken samt klipp och bilder från Piteå-Tidningen, hämtade från nätet.

Red..

Kopior från Korsträskboken 2, delar av sidorna 66 och 67

Gustav Näslund

Gustav Näslund kunde, om han så ville, sätta titeln uppfinnare på sitt viskort. Detta förbjuder dock hans blygsamhet då han inte är en man med de stora orden.

Långt utanför vårt lands gränser har hans rykte gått att här i Korsträsk finns en man som med sina geniala idéer kan göra mycket som kan anses omöjligt på den mekaniska sidan.

Redan omkring 1948, efter ett avslutat kapitel som taxiägare, började han fundera ut en del mekaniska knepigheter. Det första exemplet av det slaget fick jag se i hans verkstad där han egenhändigt tillverkat en käppsvav samt en maskin som tillverkade klädnypor i trä. Fjädrarna till dessa tillverkades av en rulle tråd som böjdes, snurrades till en fjäder, klipptes av och hamnade i en påse.

Statens Järnvägar fick en maskin tillverkad för att lyfta sina elstolpar.

En firma i Boden beställde en maskin för ishockeyklubbor. Tretton maskiner med helautomatik tillverkades.

Därefter kom det stora genomslaget när Chalmers enligt uppgift gick bet på uppgiften

att ordna en pallbockningsmaskin av profilerade plåtar. Detta lyckades Gustav Näslund lösa.

Genom kontakter, sedan tidigare, med Searð Åberg Groko, blev detta en världsprodukt.

Belöning uteblev ej heller då Näslund tilldelades stora guldmedaljen på världsutställningen 1977 i Geneve samt samma år stora industripriset i Kolmården.

Senaste uppfinningen, en hyvelmaskin, som tillverkar tillsynes handbilat timmer av bräder på rationell väg.

Många fler uppfinningar har sett dagens ljus och som jag här förstår finns mera på gång.

Bilden visar Searð Åberg och Gustav Näslund med pallbockningsmaskinen.

HELMER ENGSTRÖM

Searð Åberg och Gustav Näslund

Vår käre

Gustaf Näslund

* 14/1 1916 † 5/1 2017

Älvsbyn

Barnbarn

Syskon, släkt och vänner

"Du fattas oss"

Begravningsgudstjänsten äger rum i Älvsby kyrka fredag 3/2 kl. 13.00.

Efter avskedet i kyrkan inbjudes till minnesstund i församlingsgården.

O.s.a senast 30/1 till Älvsbyns Begravningsbyrå tel. 0929-103 04.

Nedanför: 2 bilder och klipp från Piteå-tidningen den 13 januari 2016

KORSTRÄSK Han var den förste att böja profilerad plåt och prisades med guldmedalj i Schweiz. Under torsdagen firar uppfinnaren Gustav Näslund 100 år.

Bild: Christoffer Markström | Jubilar. Uppfinnaren Gustav Näslund firar 100-årsdagen med nära och kära. Bland annat vännen Lisa Isaksson. "Det är oerhört intressant att lyssna på hans historier", säger hon.

Har ni hört talas om Kanis-trollet? Här får ni läsa om upphovsmannen.

Karl Vikberg

Karl Vikberg föddes i Jörn i Västerbotten 1895. Vid 5-års ålder blev han föräldralös. Han växte upp hos en släkting. Den familjen bodde kring Fällfors. En bra uppväxt tyckte Karl.

Min pappa var en snäll, glad, generös, hjälpsam och omtänksam pappa.

Karl kom till Bredsel kring 18 års ålder. Då var redan hans bror och syster och moster Hilda redan där. Han fick arbete som dräng på gästgivargården. Hur länge han jobbade där vet jag inte.

Under den tiden träffade han min mor, Alice. De gifte sig 1921. Vi blev 3 syskon. Efter några flyttningar byggde pappa huset i Bredsel. Vi hade ett litet småbruk med 2 kor och gris och häst.

Som liten minns jag att han satt på kvällarna och skar till olika figurer.

Pappa var politiskt intresserad, han läste och följde med på radio hur världsläget var i alla stora och små länder. Synd att han inte kunde studera. Han var intelligent och tyckte om att diskutera med sina gubb-bekanta.

Han jobbade med olika saker. Hjälpte till att bygga hus, högg timmer m m. 1959 fick han ett troll av mamma, då fick han en idé att tillverka troll som en kul grej. Vi döpte trollen till "Kanis-trollen". Alla som ville ha troll fick. Pappa gjorde även knivar. Hans bror Herman var smed, så han tillverkade knivbladen. Sen var det bara att göra kniven klar.

1956 brann vårt hus ner till grunden. Året efter byggde pappa upp ett nytt hus med källarvåning, då fick han plats för sin hobby.

1966 flyttade mina föräldrar till en lägenhet i Älvsbyn. Han och kompis hyrde ett källarum och där fortsatte han med sina troll och gubbar och gummor.

Smeden Göran Larsson på Fluxenvägen tillverkade knivbladen, så pappa fortsatte med sin hobby.

Den 21/7. Som vanligt tog pappa cykeln till hobbyrummet på morgonen, kom hem på lunch totalt dränkt av svett. Det blev ambulans till Piteå. 18.30 var hans liv slut. Hjärtinfarkten tog hans liv. Han blev 83 år.

Jag som har berättat om min snälla pappa Karl är hans dotter Betty. Jag var ett sladdbarn 16 år efter mina bröder. Jag var pappas flicka.

Kanistrollet

*Kanis-trollet och många andra fina alster
som Karl Vikberg tillverkat.*

Karl Vikberg 1978

Älvsbybygdens svåraste tid

Älvsbybygdens svåraste tid torde nära sammanfalla med det svenska stormaktsväldet, som hastigt upphörde med freden i Nystad år 1721. Perioden 1580-1721 kännetecknas av krig och missväxt, med en kulmen under de sista 25 åren, då periodens svåraste missväxt inträffar åren 1695-97 och det förödande Stora nordiska kriget utkämpas åren 1700-21.

Till följd av årsmedeltemperaturens sänkning under 1600-talet erhöll man ständigt återkommande missväxtperioder som resulterade i svält, sjukdomar och dödsfall. Perioden kom också att kallas "Lilla istiden" och finns bl a bevarad i svensk historia genom Karl X:s krigståg över Bälten. Särskilt svåra verkar åren 1614-17, samt tioårsperioden 1630-40 ha varit, men även resterande del av århundradet var missväxten vanligt förekommande med den sannolikt svåraste perioden under historisk tid åren 1695-97. Dessa år drabbades inte bara Finland och Norrland mycket hårt utan även rikets kornbod i Baltikum, som inte längre kunde leverera undsättningsspannmål.

Undersökningar i Finland visar på en dödlighet av ca 25 procent och det är inget som säger att situationen i Norrland var mycket bättre. Lokala undersökningar i Piteå socken visar på en dödlighet som var fyra gånger större under åren 1695-98. Under dessa år avled i genomsnitt 210 personer per år, jämfört med drygt 50 per år under perioden 1651-1750.

De många och långa krigen medförde ett ökat skattetryck och en mer eller mindre ständig utskrivning av manfolk. Kvar på gården blev gamla, kvinnor och barn, som inte hur länge som helst maktade med det hårda manuella arbete som det innebar att driva en bondgård. Bara från Älvsbybygden med sina ca 20 hushåll skrevs 57 unga män ut under perioden 1620-95. Resultatet blev att många gårdar ödelades. Under perioden 1650-1750 var inte mindre än 12 av bygdens ca 20 hushåll för längre eller kortare tid ödelagda. En genomgång av befintliga jordeböcker för Byn, Korsträsk, Visträsk, Muskus och Manjärv ger följande upplysningar.

Byn

Byns bönder verkar ha råkat ut för en smärre naturkatastrof i mitten av 1600-talet, då jord motsvarande 15/64 mantal utskurits av älven för fem av byns sju hemman. Endast hemmanen nr 6 och 7, d v s Övra Byn, verkar ha klarat sig. Angående ödesmålen i byn har jordeböckerna följande att förtälja:

Nr 4 – 41/64 mtl öde 1695-1733, upptaget på 10 års frihet av Johan Andersson 1734, senare delat i två lika stora hemmansdelar om 41/128 mtl vardera

Nr 5 – 55/128 mtl öde 1695-1719, upptaget på 6 års frihet 1720

Nr 6 – 17/32 mtl öde 1695-1711, 1712-1716 skattat, öde 1717-1731, upptaget på 8 års frihet av Jon Danielsson och Per Johansson 1732, senare delat i två lika stora hemmansdelar om 17/64 mtl vardera

Nr 7 – 1/4 mtl öde 1650-1736, upptaget på 15 års frihet av Mats Ersson 1737

Korsträsk

Nr 2 – 45/128 mtl öde 1695-1703, skattat 1704

Nr 3 – 3/16 mtl öde 1650-1747, upptaget på frihet av Anders Larsson 1748

Visträsk

Nr 1 – 9/32 mtl öde 1671-1683, 1684-1685 nyttjat för höslag, 1686-1687 obrukat, 1739 förd som egen rök under Muskus nr 3, kvar i Visträsk 15/64 mtl som hela tiden har brukats
Nr 2 – 1/8 öde 1703-1706, upptaget 1707
Nr 3 – 1/4 mtl öde 1650-1747, upptaget 1748

Muskus

Nr 3 – se Visträsk nr 1 ovan

Manjärv

Nr 1 – 3/8 mtl 1712 kronan hemfallet för en ansenlig rest, dock betalt årliga utlagor
Nr 2 – 1/4 mtl öde 1651-1653, upptaget på 3 års frihet av Michel Clemetsson 1654
Nr 3 – 3/16 mtl öde 1657-1681, upptaget på 2 års frihet 1682, åter öde 1697-1729, upptaget på 10 års frihet 1730

Epilog

Trots att så många hemman låg öde fanns det säkert en del människor kvar i bygden, men brukarna till dessa hemman förmådde helt enkelt inte erlægga kronoutskylderna (skatten), varför hemmanet tillföll kronan. Vad dessa fattiga livnärde sig på kan man undra över. I vissa fall kunde grannarna bruka delar av hemmanet mot en viss avgift till kronan. I andra fall som för Byn 7 heter det att hemmanet legat öde 1650-1736 och att ägorna var alldeles övervuxna med björkskog. För Korsträsk nr 3 sägs det att hemmanet legat öde 1650-1747 under vilken tid ägorna blivit övervuxna med tjock skog. Först efter år 1750 verkar bygden ha hämtat sig så pass att alla befintliga gårdar brukades. Men det är som det heter en annan historia!

Anders Sandström

Vilket år?

<i>Här bredvid en handels lista.</i>	2 liter mjölk	4,-
	Apelsinmarmelad	6,57
<i>Är det någon som kan säga från vilket år den kan vara?</i>	½ kg smör (normal saltat)	6,97
<i>Kanske till något julbak?</i>	Flingor	8,70
<i>Karamellfärg och sirap?</i>	(kavaljer) ost	10,32
<i>Vad som kanske var mindre vanligt är färsk paprika?</i>	Mandariner	6,15
	Havregryn (för bak)	5,51
	1 röd hushållsfärg (karamellfärg)	2,45
	1 färsk paprika	2,97
<i>Gun</i>	Ljus sirap	4,05

Urklipp. Svenska tribunen. Publiceringsdatum den 26 september 1885

Luleå. Nyutnämde landshöfding Lars Berg hitkom den 1 September jemte familj, för att inträda i sin nya verkningskrets.

Norra stambanans förlängning. Den i sommar af ingenjör Florelius med flere utstakade riktningen af norra stambanan går från Norrbottens södra gräns nordligt förbi Granträsk öfver Lilla Piteelf vid Ytteredfors, vidare mot Lillpiteå, närmande sig Piteelf, sedermera i denna elfs dal förbi Bergsfors till Sillforsen, der den öfvergår elfven, går sedan öfver obygdan mot Alters bruk, derefter norrut till Rosfors bruk in i Öfverluleå socken förbi Mockträsk till Trångforsen och in på Luleå—Ofoten-banan vid Öfverluleå kyrkoby (Boden).

Urklipp. Vestkusten Publiceringsdatum den 19 juni 1952

Norrbotten

En nyuppförd skola i Granträsk brann häromdagen ned till grunden. Inga inventarier hann räddas, men elevernas betyg hann man dock få ut.

Sanningshalten blev kanske inte så riktig innan händelserna nått Amerika? Åtminstone vad gäller artikeln om branden av skolan i Granträsk.

Skolan var ju inte nyuppförd, den var byggd 1917-18, första klassen gick där 1918. Den reparerades och byggdes ut 1943.

Granträsk skola eldhärjades torsdag den 17 maj 1952, det som artikeln handlar om, men det stämmer inte att den brann ner till grunden!

Elden begränsades till övre våningen och stora delar av inventarierna räddades. Skolan renoverades och under tiden skedde undervisningen i Bönhuset och Sion, hus som då kunde nyttjas till lärosalar.

Själv drabbades inte jag och min klass, Vi gick 7-e klass i Lillpite skola och gick ut våren 1952.

Gun

Några intressanta tidningsklipp som Börje Isaksson bidragit med.

Klippen är hämtade ur Amerikanska tidningar.

Är det någon som hört talas om den här sträckningen av norra stambanan?
Vad gjorde att den inte blev av?

Man kan ju spekulera och undra hur byar och befolkningen skulle ha varit idag om denna sträckning blivit genomförd?

En Julreposition
med båd' rii och reson.

Att affärsmännen 1889 re'n förstod reklamens stora betydelse visar klart och tydligt nedan återgivna versifikatoriska julreklam. Det var firman Nyströms Söner — affären var belägen vid Rådhusorget i Piteå — som lockade julklappsköparna med den synnerligen poetiska och fylliga annonsen. Den fanns införd i Norrbottens-Posten dagarna före jul 1889.

Till jul behöfves mången sak afpassad efter allas smak. Här sättes upp ett långt register söm börjar med båd' fläsk och ister. Russin, fikon och Kardus, Senap, Soja, Ljunglöfs snus, Portvin, Sherry och Madera, Plommon, Mandel, Ingefära, Hummer, Biffsås, Kaviar, Strömming, Tyg till bolster- var, Gurkor, Pickles, Lök och Kloth, Stöflar efter hvarje fot, Nypon, Peppar, Coriander, Ost och Ärtor, Ljus och The Kassinett och Moare Metwurst, Ättikspit och Sill, Lakritz, Körsbärssaft och Dill Fenkol, Anis, Kardemumma, Bröd till kaffe åt hvar gumma, Gråsey, Långa, Kabeljo, af bästa sorten må ni tro. Det finns äfven Bruna Böner på lager hos A. NYSTRÖMS SÖNER	Amykos för toaletten, Tårtor, goda till deserten, Fårkött, Lack o. sidendukar, Kjortlar som blott kvinnor brukar, Koftor, Muddar af Flanell, prydliga för hvar Mamsell, Pipor, Borstar och Porslin Socker, Kross — samt gul Farin, Gryner utaf alla slag, Lim så klar som ljusan dag, Kött i tunnor och i fat, Skinkor feta, utmärkt mat, Märpling, Hysing, Dref och Beck, Pennor, Pennskaft, utmärkt Bläck, Skjortor, Byxor o. Kalsonger ej att lappas många gånger. Karameller, Börsar, Dome- stik, Tvåler, Mössor och tre tums spike, Cigarren "Thosa", god tobak, köpes billigt och ger smak. En Picklessill så fin och rar, köp nu i tid och inte spar. Ja sjelfva varan verket kröner Kom o. köp hos NYSTRÖMS SÖNER.
---	--

Angående drunkningsolyckan i Borgforsälven från föregående Byblad nr 25.

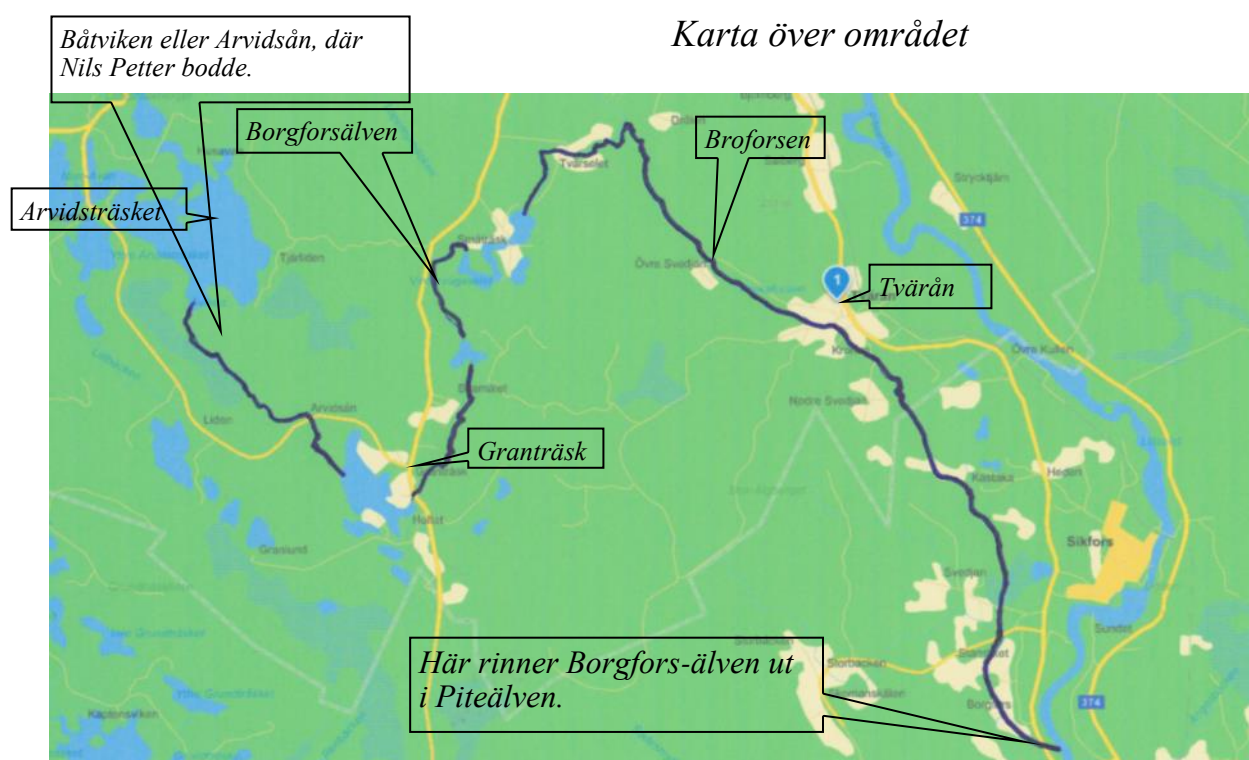
Jag har varit i kontakt med ett antal personer, men tyvärr så finns inte många i livet som har hört och minns historien fullt ut. Tage och Inga Grönlund har hört Tant Bergman berätta om händelsen. Anna Lovisa var ett barnbarn till den drunknade Nils Petter Viklund, Anna var gift med Lars Bergman och bodde i Tvärån. Tage och Inga tror att olyckan hände strax ovanför Broforsen, det som på kartan benämns som Övre Svedjan, därifrån gick det en stig över till Granträsk och vidare mot Arvidsån. Den tiden fanns det väl upptrampade stigar mellan byarna. Nuvarande väg fanns ju inte då.

Så båt färden var troligen inte så lång, eftersom det var många forsar uppefter Borgforsälven som inte var så lätta att ta sej upp efter med båt.

Så är det gissningar? Övernattningen skedde kanske på samma sida av Borgforsälven som Tvärån, eftersom sonen som följt honom gått tillbaka till Tvärån.

Gun

Karta över området

Karta från Eniro. Borgforsälvens sträckning syntes svagt, den har jag förstärkt.

Många vägar
Skall sakna vandrare
Många stigar
Skall ingen längre söka.
Kommande släkten
Skall finna dem
Igenvuxna, glömda

Per Lagerkvist

På stigar
Går man aldrig ensam
Fötterna har sällskap
Med alla steg som stigit fram

Ingrid Sjöstrand

Här kommer några fler historier från boken vi fått av Jonas Berglund. Den har tillhört hans farfar Karl H Berglund Vistträsk.

Boken heter

"De bästa Norrbottens historierna".

Redigering Yngve Åström

Illustrator Christian Hedlund.

Boken är utgiven 1959 av Luleå bokförlag.

Vi fortsätter att plocka in lite historier därifrån när det passar.

Boken har 195 sidor så det räcker till ytterligare fler blad.

I pratbubblor har jag för säkerhets skull översatt en del.

STRYKTÄCK

En skurgumma kom in i ett rum där det fanns en tavla med en naken kvinna, varvid hon utbrast:
— Män no vahl jä ändå sei! No skull väl kvinna böhöf stroik opa sin ömmaste fläck!

Men nog må ni ändå se! Nog skulle väl kvinnan behöva stryk på sin ömmaste fläck!

- Nu för tiden bakar de så små bröd, att om man har ett håll i en kindtand, så far det i den, så man hinner inte få smaken på brödet.

HÖLL SIG SJÄLV MED LIVET

Det var en dag ett fruktansvärt oväder, varför mor till en liten skolpojke sa:
— Ja, men se e dag få du et gå ope sköla.
Pojken teg, men då skoltimmen nalkades yttrade han:
— Nää, men se nu i tvett mä å går. I håll me ve live sjölv.

Modern: Ja men i dag får du inte gå till skolan.

Pojken: Nej, men nu tvättar jag mej å går. Jag håller mej med livet sjölv.

BUMERANG

— Du sei ut som e frågetecken.
— E frågetecken — ja, hä väit i et vo hä jär, men jär e na, så jär e väl du.

- Du ser ut som ett frågetecken.
- Ett frågetecken — ja det vet jag inte vad det är, men är det nåt, så är det väl du.

PÅ KARLSIDAN

För något tiotal år sen var det skarp skillnad emellan kvinno- och karlsidorna i kyrkan i Ojebyn, så det skulle ju inte ha fallit någon in att gå annat än på den sida man hörde till. En gång hade likväl en kvinna dristat sätta sig på karlsidan. Hon hade inte mer än hunnit sätta sig förr än Danelsmoran som hade uppsikt över kyrkan, ljudeligen hördes:
— Förbaske mä, sett a ett främst opa karaseida!

- Förbaske mej, sitter hon inte främst på herr- sidan.

DEN VACKRA FLICKAN

L. var på tillfälligt besök i Piteå stad och blev tvungen att övernatta, emedan han inte hunnit att på en dag ordna med alla sina bestyr. På kvällen beslutade han sig för att övervara en filmföreläsning, och inkommen till biljettförsäljningen nödgades han stå i kö en god stund. Just när han avancerat så långt att det blev hans tur, trängde sig en företagsam jänta fram och intog hans plats. L. makade sig hastigt åt sidan, och under tiden hon köpte biljett fixerade han henne ingående, vilket föranledde flickan att fråga:

— Vad står ni där å glör efter?
— Ja, se dö jär i alla fall den vackraste fleck som i nanchstin ha sitt.
— Det är bara synd att man inte kan säga detsamma om er.
— Jää, men småll dell å lög. Så djär i. (Smäll till å ljug. Så gör jag.)

L från Piteå: Ja se du är i alla fall den vackraste flicka som jag någonsin sett.

Flickan svarar: Det är bara synd att man inte kan säga detsamma om er.

Därpå svarar Pitebon: Ja men småll till och ljug. Så gör jag.

Efterlysning.

Känner någon igen detta par
Bildens ägare: Håkan Nygren

En okänd person till.
Bildens ägare: Håkan Nygren

Okänt par
Troligen anknytning till Visträsk
eller Korsträsk???
Bildens ägare: Thure Grönlund

Vem kan det vara??
Bildens ägare: Lars Lundgren

Vi vet inte var och när bilden är tagen?? Kortet är från Anna Lundgrens album Granträsk, hon kom som ung lärare till Granträsk, hon var född Stenman 1873 i Långnäs.

Är det konfirmander eller seminariet? Vem är prästen? Kan det vara Johannes Nygren?

Bildens ägare: Lars Lundgren

Hör av er till Gun J. med tips! Gäller alla korten.

Gun Tel: 070-320 77 56 eller e-post gunjons@telia.com

Här nedanför kommer en bild till från samma ägare.

Känner någon igen personerna??

Är ni intresserad av att lära er

Släktforskning

*Anmäl intresse till undertecknad eller
direkt till ABF Älvsbyn.*

Gun tel: 070-3207756

*En riktigt trevlig
Jul och Nyårshelg*

till Er alla

*önskar
styrelsen*

Älvsbyns forskarförening